

'A Voyage on the north sea.'

Joost Declercq

Toen ik enkele jaren terug Mark Vanmoerkerke ontmoette bevond hij zich in wat we 'de eerste fase van het verzamelen' kunnen noemen. Hij definieerde de collectioneur als 'amateur, decorateur en speculeur'. Hij kocht bijna alles wat in zijn mogelijkheden lag, zonder een bepaald doel of plan. Zoals hij zelf graag zei, schoot hij op alles wat maar bewoog. Bij veel verzamelaars wordt de werkelijke betekenis van het verzamelen pas duidelijk in een later stadium. De speculeur wordt archivaris, de amateur wordt professioneel en de decorateur wordt uiteindelijk een gepassioneerd verzamelaar. De beweegredenen en de doelstelling van de verzameling, die zich vanaf dan definiëren, kunnen zeer uiteenlopend zijn. Verzamelaars zijn aangetrokken door een periode, een techniek, een bepaald artistiek denken of door bepaalde kunstenaars. De beweegredenen zijn sociaal van aard, avontuurlijk, of vertrekken vanuit een drang naar schoonheid of een toewijding tot het anders denken over de lichtheid van het dagelijkse bestaan. Het gaat hen niet meer enkel om het bezitten van een exclusief object, maar om een poging de houding en het denken van de kunstenaar te begrijpen en te ondersteunen. Kunst wordt een platform van zoeken naar en denken over de andere mogelijkheden. Hier vinden kunstenaars, verzamelaars, conservatoren, galeriehouders, curatoren elkaar. Ze zijn deelachtig aan eenzelfde onvervuld verlangen.

Het onvervulde verlangen van Mark Vanmoerkerke heeft de laatste jaren geleid tot een zeer omvangrijke verzameling met een steeds sterkere concentratie op een kleiner aantal kunstenaars. Deze ensemblevorming binnen de collectie is het centrale uitgangspunt voor de tentoonstelling. De ensembles van de verschillende kunstenaars worden gepresenteerd als elf individuele tentoonstellingen conform de beschikbare ruimtes. De keuze van de kunstenaars is deels subjectief en deels gebaseerd op de historiek van het recent tentoonstellen van de collectie. Schitterende ensembles van kunstenaars als Gerhard Richter, On Kawara en Jack Goldstein werden daarom niet opgenomen, aangezien ze in vorige presentaties al ruim aan bod kwamen.

De titel van de tentoonstelling 'Voyage on the North sea' kan op meerdere manieren geïnterpreteerd worden. De titel verwijst naar het gelijknamige werk van de Belgische kunstenaar Marcel Broodthaers, dat bij de ingang van de tentoonstelling getoond wordt. Het kan gezien worden als allegorie van de reis die de kunstenaar en verzamelaar afleggen in hun dagelijkse praktijk. Broodthaers zocht als geen ander de grenzen op van kunst in de spanningen tussen film en object, kunst en strategie, vorm en poëzie. Wie denkt aan kunst en Noordzee, denkt automatisch aan Léon Spilliaert. Deze kunstenaar verwerkte op een sublieme wijze het thema van de Noordzee. Ze wordt het symbool van zijn verlangen naar het onbekende en het eindeloze. Het is niet verwonderlijk dat Mark Vanmoerkerke werken van deze twee kunstenaars bezit. Mark Vanmoerkerke en ikzelf zijn geboren en getogen aan de Noordzee en zonder enig fanatisme zijn we overtuigd dat deze zee veruit de mooiste en meest mysterieuze zee is op deze aardbol. Wie aan zee leeft kent de rusteloosheid van de natuur. De horizon trekt, maar je weet dat je deze nooit kunt bereiken zonder alles achter je te laten op het land. Hoe goed je ook voorbereid bent, toeval en lot zullen uiteindelijk de toekomst bepalen.

Als curator is voor mij elke tentoonstelling een nieuwe reis, een avontuur, waarbij ik op zoek ga naar nieuwe verhalen, wendingen en stromingen. Het is als het zeilen op de Noordzee waarbij de natuur nooit is wat het lijkt. De omstandigheden veranderen voortdurend; soms kun je meegaan met de stroom, maar dikwijls moet je tegen de wind in je bestemming te bereiken. Het verlangen naar de andere kant, het zoeken naar de juiste route is vergelijkbaar met de queeste van een kunstenaar of verzamelaar.

In beide witte tentoonstellingsruimtes wordt gekleurd tot op een hoogte van 1m20, waarmee de vraag wordt opgeroepen of de witte ruimte (de *white cube*), tegenwoordig de meest ideale en accurate vorm is voor de presentatie van hedendaagse kunst. Het kader van de witte ruimte wordt al lang niet meer als volledig neutraal ervaren. De koele, afstandelijke, ogenschijnlijk neutrale ruimte kan een intieme relatie en verbintenis met het kunstwerk in de weg staan. Het kader van de witte ruimte lijkt belangrijker geworden dan de getoonde kunstwerken zelf. Is het idee van de neutrale witte ruimte die de aandacht zogezegd niet afleidt van het gepresenteerde werk niet achterhaald?

De eerste ruimte die men direct betreedt na de entree is opgedeeld in vier kleinere zalen. In deze ruimtes worden ensembles getoond van de kunstenaars Thomas Struth, Banks Violette, Wolfgang Tillmans en Rudolf Stingel. Zij worden omgeven door het op de buitenmuren gepresenteerde werk van Ed Ruscha. Deze unieke verzameling van Ruscha neemt u op sleeptouw door de tentoonstelling en laat u de ene kunstenaar na de andere ontdekken. In de tweede ruimte brengt het werk van kunstenaar Sam Durant u naar vijf ensembles van de kunstenaars Christopher Williams, Robert Longo, Francis Alÿs, Louise Lawler en Rodney Graham. De gepresenteerde kunstenaars zijn als de reizigers op de Noordzee voortdurend op zoek naar nieuwe horizons. Sommigen reizen letterlijk de wereld rond waarbij plaats en omgeving een belangrijke rol spelen in hun werk, zoals bij de kunstenaars Francis Alÿs, Ed Ruscha en Wolfgang Tillmans. Christopher Williams en Louise Lawler maken op hun beurt intellectuele reizen waarbij context en presentatie van kunst steeds opnieuw bevraagd worden. Een meer intuïtieve vorm van reizen vinden we terug in het werk van Robert Longo, Rudolf Stingel en Thomas Struth.

Ik dank Mark Vanmoerkerke hartelijk voor de gelegenheid die hij me gaf deze tentoonstelling te kunnen maken en te werken met zijn prachtige collectie. Tevens wil ik mijn diepe waardering uitdrukken voor zijn jarenlange inzet en beschikbaarheid voor kunstenaars, kunstorganisaties en musea. De grote betrokkenheid van Mark Vanmoerkerke in de kunstwereld in België en ver daarbuiten toont zijn passie aan voor de kunst van het verzamelen. Uit zijn praktijk blijkt dat elke goede verzamelaar onlosmakelijk verbonden is met een breed maatschappelijk *engagement*.